

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUKSEN SEKÄ ETELÄ-POHJANMAAN TE-TOIMISTON YHTEINEN LAUSUNTO

Viite: Lausuntopyyntö; luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja työttömyysturvain muuttamisesta

Palkkatuki

Palkkatuen uusi rahoitusmalli tuo vakautta nykyiseen tilanteeseen eli siihen, että välillä määrärahaa on, välillä ei. Se, että työttömyysetuudella rahoitettaisiin palkkatuki joko kokonaan tai osittain riippuen palkkatuen euromäärästä, ei sinänsä juurikaan lisää työtä TE-toimistossa. Palkkatuen enimmäiskesto lyhenisi esityksen mukaan 24 kuukaudesta 12 kuukauteen.

Palkkatuen myöntämistä 24 kuukaudeksi on vaikeuttanut ensisijaisesti käytössä olevien määrärajojen vähyys. Toisekseen jos on tehty ensin 12kk päätös, on ollut perustellusti vaikea tehdä jatkopäätöstä, koska osaamisen vaje kyseessä olevaan työtehtävään on saattanut poistua jo kuluneen palkkatukijakson aikana. Nyt kun käytössä olevat määrärahat "lisääntyvät" työttömyysetuuden käytön myötä voisi pitkiä tukijaksoja tulla enemmän. Joidenkin asiakkaiden kohdalla myös pitkät tukijaksot olisivat perusteltuja.

Palkkatuen käytön suuntaaminen pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisyyn on hyvä asia. Virkailijoiden ammattitaito ja profiloituvuuden käyttö riittävät varmistikin arvioimaan sitä, kenen alle 12 kk:ta työttömänä olleen kohdalla osaamisen puutteen aiheuttama pitkäaikaistyöttömyyden uhka on olemassa. Uusien menetelmien käyttöönotto saattaa viedä aikaa ja todennäköisesti hidastaa palkkatukipäätösten tekoa.

Palkkatuen määrän muuttaminen tuo joustavuutta silloin, kun sitä tarvitaan. Palkkatuen määrälle asetettava enimmäismäärä kuukaudessa parantaa määrärahojen riittävyyttä, eikä silti vähennä juurikaan työsuhteitten syntymistä.

Palkkatuen enimmäiskeston lyhentäminen kahdesta vuodesta yhteen vuoteen on järkevää, koska todellinen osaamisen puute häviää vuodessa tai sitten osaaminen ei kehity kahdessakaan vuodessa.

Palkkatuetussa työssä 75 % työajasta kartuttaisi työssäoloehtoa, mikä varmistikin jonkin verran aktivoisi tulla palkattuja hakeutumaan avoimille työmarkkinoille jo palkkatuetussa työssä ollessaan ja välittömästi sen jälkeen. Työnhakijan näkökulmasta tarkasteltuna työssäoloehdon tulisi täyttyä palkkatukijakson ajalta kuten aikaisemminkin.

Kun nyt lakimuutoksia tehdään, niin työnantajaan liittyvien palkkatuen edellytyksiin voisi samalla lisätä, että verojen ja lakisääteisten maksujen laiminlyöntien lisäksi palkanmaksun laiminlyönnit estävät palkkatuen myöntämisen. Käytännössä näin jo onkin, mutta ohjeistus saisi olla suoraan lakitekstissä.

Pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisyyn tulee panostaa. Ennaltaehkäisy on otettu esityksessä huomioon ja siksi voidaan työllistää palkkatuella myös alle 12 kk työttömänä olleita, joilla on suuri riski luisua pitkäaikaistyöttömyyteen. Profilointityökalulle asetetaan esityksessä iso painoarvo riskin arvioimisessa. Jo nyt tiedetään, ettei se sellaisenaan sovellu nuorten ja maahanmuuttajien arvioinnissa. Profilointityökalua käytettäessä Ura merkintöjen tulisi olla kattavia. Jos nyt katsoo verkossa kirjautuneiden työnhakijoiden antamia tietoja, niin ne ovat todella puutteellisia. Paljon puuttuu aikaisempia työsuhteita, merkitään vain muutama viimeisin. Puutteita on myös koulutustiedoissa ja hakuammateissa.

Starttiraha

Enimmäiskeston lyhentäminen 12 kuukauteen on perusteltua. Starttirahan rahoitus työttömyysetuudella on oikeasuuntainen päätös; Tällä hetkellä rahoitus vaihtelee eri aikoina vuotta ja eri puolilla maata.

Starttirahan määrä on hyvä vakiinnuttaa perustuen mukaiseksi: Tilanne vastaa nykyistä starttirahan myöntämisen käytäntöä, jossa kolmannen jakson päätöksiä tehty vähän.

Starttirahan säädosmuutos kannustaa myös sivutoimisten yrittäjien yritystoiminnan kehittämistä kohti päätoimista yrittäjyyttä. Starttirahaa voitaisiin myöntää, vaikka yrittäjäksi ryhtyvän pääasiallinen toimeksiantaja olisi hänen aiempi työnantajansa -> yrittäjätulon arviointi/vaikutus starttirahapäätökseen.

Työsuhteesta yrittäjäksi siirtyvien osalta on myös huomioitava verohallinnon säädökset: Verohallinnon määritelmät yrittäjyydestä ja yritystoiminnan riippumattomuudesta on saatava yhdenmukaisiksi työ- ja elinkeinohallinnon määritelmien kanssa. Sivutoimisen yritystoiminnan laajentaminen päätoimiseksi starttirahalla voi aiheuttaa tulkintaongelmia päätöksenteossa.

Matka-avustus ja muuttokustannusten korvaus

Näiden kahden tukimuodon yhdistäminen on järkevää tukijärjestelmien yksinkertaistamista sekä työnhakijoiden tasa-arvoistamisen näkökulmasta.

Lyhytkestoinen työ yrittäjänä

Muutos kannustaisi työttömiä vastaanottamaan lyhyitä toimeksiantosuhteessa tapahtuvia työtehtäviä.

Työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen koulutus

Tuen mahdollistaminen opintoihin, jotka ovat alkaneet työnantajan maksaman taloudellisen etuuden jaksotusaikana, ilman vuoden keskeytysaikaa, tukee osaamisen kehittämisen kautta työllistymismahdollisuuksien paranemista. Selkeä painopiste ohjeistuksessa on lyhyehköjen, työmarkkina- ja valmiuksia tukevien opintojen tukemiseen ohjaa myös toimimaan näin, mutta ohjaako 24kk max. tukiaika kuitenkin näin toimimaan.

Opintojen keskeyttämiseen takaisin pätevä syy – keskeyttämisestä joudutaan joka tapauksessa antamaan lausunto maksajalle. Mikäli pätevät syyt ovat yksiselitteiset, lyhyillä keskeyttämisillä ”pelaaminen” todennäköisesti vähentyisi. Tämä edellyttää, että muutoksenhakuun lisätty valituskielto TE-toimiston evätessä keskeytyksen myös toteutuu. Valitukset voisivat olla mahdollisia vasta silloin, jos opinnot eivät etene tukiajan puitteissa ja siitä annetun työttömyysurvalausannon myötä.

Omaehtoiseen opiskeluun liittyvät ohjeet voisi hyvin ohjeistaa asiakkaille valtakunnallisesti TE-palvelujen sivuilla myös videoklippinä – Tämä tukisi yhtenäisiä toimintatapoja. Yliopisto-opintojen tukemisen osalta säännösten selkeyttäminen yhteneväksi muun ohjeistuksen kanssa koetaan positiivisena. Työvoimapolitiittisen harkintavallan käyttöä tulee laajentaa.

Työkokeilu

Hyvä, että työkokeilun käyttöä voidaan laajentaa työnhakijan soveltuvuuden arvioimiseen ennen työsopimuksen tekemistä. Työkokeilun vapaaehtoisuus on myös myönteinen asia.

Työkokeilun käyttäminen soveltuvuuden arvioimiseksi max. kuukauden ajaksi on hyvä asia. Kulukorvausta tai matka- ja yöpymiskustannuksia ei tarvita hakijoille, joilla on ammatillinen osaaminen ja yleiset työmarkkina-olot kunnossa (määräaikainen kokeilu 2017-2018). Työkokeilun arvioinnissa ei käytetäisi tarkoituksenmukaisuusharkintaa, vaan se perustuu asiakkaan vapaaehtoisuuteen.

Tavoitteen mukaisesti madaltanee kynnystä työttömän palkkaamiseen, mikäli muutoin asiakkaan osaaminen ja työpaikan tarpeet kohtaavat. Tarvitaan selkeät säännökset, pitääkö työnantajalla olla selkeästi avoin työpaikka ja rekrytointitarve vai voidaan mennä ko. työkokeiluun mahdollisen piilotyöpaikan löydyttyä – esim. tilanteessa, jossa työnhakijan osaaminen/näyttö voisi luoda tarpeen. Palvelua saatetaan käyttää puhtaasti perehdyttämiseen. Palaute siitä, miksi työsopimusta ei syntynyt, on tärkeä asiakkaan jatkoprosessin osalta, mutta myös palvelun väärinkäytösten estämiseksi.

Työkokeilusopimusprosessi on tällä hetkellä äärimmäisen työllistävä – tieto ei liiku asiakastietojärjestelmässä välilehdeltä toiselle, vaan tietoja pitää syöttää käsin eri lehdille, jotka voisivat myös liikkua automaattisesti. Sopimuksen tekeminen pitäisi saada huomattavasti kevyemmäksi versioksi, jotta resurssit kestävät mahdollisen työkokeilusopimusten lisääntymisen.

Mikäli palvelu on asiakkaan otettavissa käyttöön ilman TE-toimiston harkintaa – voidaanko sopimus myös tehdä vain asiakkaan ja työnantajan välillä, josta tulisi vain ilmoitusvelvollisuus esim. sähköisesti TE-toimistoon – suoraan asiakkaan tietoihin? TE-toimisto ainoastaan tarkistaisi työnantajan ”soveltuvuuden” ja ilmoittaisi asiakastietojärjestelmän kautta asiakkaalle, että kokeilu on mahdollista aloittaa. Sopimuksella taataan vakuutus – onnistuisiko vakuuttaminen em. tavalla. Työkokeilua pitäisi ehdottomasti pitää työllistämistä edistävänä palveluna siinä missä tavanomainen työkokeilukin, koska palvelu edesauttaa asiakkaan työllistymistä. TE-toimiston työmäärä on myös näissä työkokeiluissa yhtä suuri kuin tavanomaisissa kokeiluissakin.

Kulukorvaus

Alle 25-vuotiaan ammattikouluttamattoman osalta kulukorvauksen saaminen parantaa yhdenvertaisuutta ja ohjaa asiakkaan oikeaan palveluun (vrt. kuntouttava työtoiminta).

Omaehtoisen opiskelun osalta kulukorvauksen poistaminen vähentää huomattavasti TE-toimiston työtä, jota tulee jatkuvista muutoslausunnoista esim. loma-ajoista, joista informoidaan maksajaa ainoastaan kulukorvauksen takia. Omaehtoista koulutusta on kuitenkin käytetty osittain myös korvaamaan työvoimakoulutustarjontaa, jolloin kulukorvaus on ollut etu asiakkaan koulutukseen ohjaamisessa.

Omaehtoinen koulutus tapahtuu työvoimakoulutusta useammin kotipaikkakunnan ulkopuolella, joten kulukorvaukset todella menevät koulutuksesta muodostuneisiin kuluihin – korvauksen poistuminen saattaa vaikuttaa erityisesti reuna-alueilla asuvien koulutukseen osallistumismahdollisuuksiin. Mikäli kulukorvauksen poistaminen koskee myös kotoutumissuunnitelmassa sovittuja omaehtoisia koulutuksia – vaikutukset ovat varmasti voimakkaammat koulutushalukkuuteen. Työttömyysetuudella tuettuja omaehtoisia kotoutumiskoulutuksia järjestävät opistot ovat maksullisia ja kaukana asiakkaista. Kulukorvauksella asiakkaat ovat kataneet koulutuksen tuomia kustannuksia. Ko. koulutukset ovat olleet tarpeellinen täydennys työvoimakoulutustarjontaan – kulukorvauksen poistaminen lisää painetta työvoimakoulutuksena toteutettavaan kotoutumiskoulutukseen ellei kotoutumissuunnitelmassa sovittu omaehtoiset koulutukset saa erityisasemaa kulukorvauksen ja vapaaehtoisuudenkin osalta.

Toisaalta taas palvelun vapaaehtoisuus kuitenkin puoltaa kulukorvauksen poistamista.

Seinäjoella 19.08.2016

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus

Etelä-Pohjanmaan TE-toimisto

Marjut Leppänen

yksikön päällikkö

yrittäjä- ja työvoimayksikkö

Leena Tuohimaa-Kari

TE-toimiston johtaja